

Natuurtoets Wet natuurbescherming

De Zanderij fase II Castricum

Eelerwoude werkt

met passie aan een mooi

en groen Nederland

Opdrachtgever:

PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland
J. Groenendijk
Rijksweg 501
1991 AS Velsersbroek

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
[Onze vestigingen](#)
088-1471100
info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: 200113
Datum: 1-6-2021
Projectleider: I. van Dijk
Opgesteld: M. Oomen en M. Leenen
Gecontroleerd: M. Leenen en I. van Dijk
Status: Concept
Versie: 3

© 2021 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding.....	4
1.2	Leeswijzer	4
2	Huidige situatie en ontwikkeling.....	5
2.1	Huidige situatie.....	5
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	7
3	Methode.....	8
3.1	Bureauonderzoek	8
3.2	Terreinbezoek.....	8
4	Beschermde soorten	9
4.1	Planten.....	9
4.2	Zoogdieren.....	10
4.2.1	Vleermuizen	10
4.2.2	Grondgebonden zoogdieren	12
4.3	Vogels	13
4.4	Reptielen.....	14
4.5	Amfibieën	15
4.6	Vissen.....	16
4.7	Ongewervelden	16
4.8	Eindconclusie soorten.....	16
5	Beschermde gebieden: NatuurNetwerk Nederland.....	17
6	Beschermde gebieden: Houtopstanden	18
7	Conclusie	19
7.1	Bescherming soorten.....	19
7.2	Bescherming houtopstanden	19
7.3	Uitvoerbaarheid van de plannen	20
7.4	Geldigheid onderzoek.....	20
	Literatuurlijst.....	22
	Bijlage 1: voorlopig ontwerp Zanderij II	23
	Bijlage 2: Locaties van de schuurtjes en bomen met holtes	24
	Bijlage 3: Wettelijk kader Natuurwetgeving	25
	Bijlage 4: Natuurwetgeving en -beleid.....	30

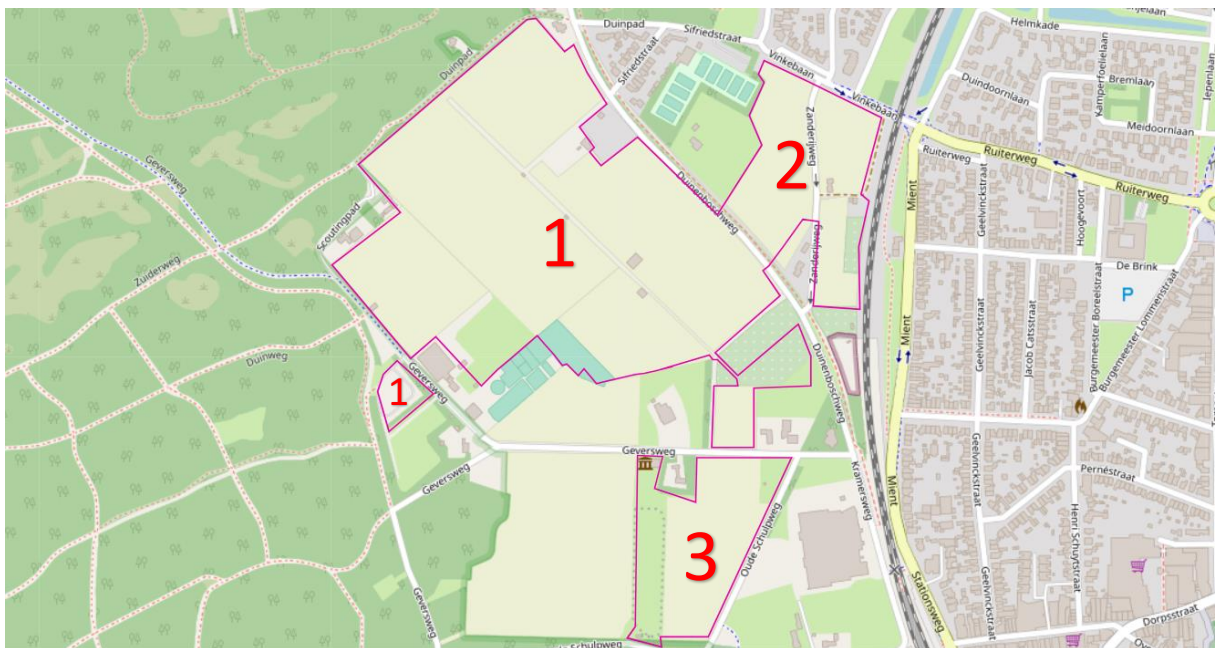
1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Buiten de bebouwde kom van Castricum, grenzend aan het Natura 2000-gebied Noordhollands Duinreservaat, wordt een herinrichting uitgevoerd in het plangebied De Zanderij (afbeelding 1). Het agrarische land wordt heringericht tot natuur, waarbij sprake is van een bestemmingsplan wijziging en veel grondverzet. In verband met het wijzigen van het bestemmingsplan en de voorgenomen ontwikkelingen binnen het plangebied is een toetsing van de plannen aan de natuurwetgeving noodzakelijk. Voorliggende rapportage gaat hier verder op in, waarbij de toetsing op Natura 2000-gebieden achterwege is gebleven. Deze wordt in separate rapportage uitgevoerd.

1.2 Leeswijzer

Met de toetsing moet duidelijk worden hoe de ontwikkeling gerealiseerd kan worden binnen de kaders van de natuurbescherming. In hoofdstuk 2 worden de huidige situatie en de voorgenomen ontwikkeling binnen het plangebied omschreven. In hoofdstuk 3 wordt de toegepaste methoden om de toetsing uit te voeren vermeld. De kaders waaraan de voorgenomen ontwikkeling wordt getoetst, worden verder vermeld in: beschermde soorten (hoofdstuk 4), NatuurNetwerk Nederland (hoofdstuk 5) en houtopstanden (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 wordt de conclusie weergegeven.

Afbeelding 1. Ligging van het plangebied in roze omkaderd met de onderverdeling in deelgebieden 1, 2 en 3. Bron: Esri, 2021.

2 Huidige situatie en ontwikkeling

2.1 Huidige situatie

Het plangebied ligt in De Zanderij, buiten de bebouwde kom en ten westen van Castricum in de provincie Noord-Holland (Afbeelding 1). Het plangebied grenst aan NNN-gebied en aan het Natura 2000-gebied Noordhollands Duinreservaat, dat beheerd wordt door PWN. Het huidige gebruik van het plangebied is agrarisch, wat vooral bestaat uit bloembollenteelt en teelt van bladgroenten. Het totale oppervlakte van het plangebied betreft circa 214.412 m² (21,4 hectare). Het plangebied is ook een ingang naar het Noordhollands Duinreservaat.

Het plangebied bestaat uit drie deelgebieden (Afbeelding 1); Deelgebied 1 is het grootste deelgebied, ligt ten westen van de Duinenboschweg en bestaat uit agrarisch gebied, vier schuurtjes, volkstuinten en een watergang. De onverharde parkeerplaats ten westen van de Geversweg is ook onderdeel van deelgebied 1. Deze parkeerplaats wordt begrensd door bomen en een droge greppel. Deelgebied 2 bestaat uit een kleiner deelgebied en ligt ten oosten van de Duinenboschweg. Dit deelgebied wordt begrensd door de Vinkeweg en het treinspoor. Dit deelgebied bestaat uit een grasland, agrarisch gebied, twee bouwvallige schuurtjes, braamstruiken, wegbermen en watergangen. Het derde deelgebied (deelgebied 3) ligt ten zuiden van de Geversweg en bestaat uit enkel landbouwgebied. Zie voor een impressie van het plangebied Afbeelding 2, 3 en 4. Het plangebied wordt verlicht door straatlantarens langs de Duinenboschweg en aangrenzende particuliere woningen.

Afbeelding 2: Impressie van deelgebied 1 de volkstuin, schuurtjes en de schuurtjes langs het treinspoor.

Afbeelding 3: Impressie van deelgebied 3 met de parkeerplaats en droge greppel.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

Het gehele plangebied wordt heringericht, waarbij het huidige agrarische gebruik stopt en wordt omgezet in natuur. De werkzaamheden bestaan uit:

- Algemeen: opruimwerkzaamheden (gebied klaar maken voor inrichting); verwijderen van enkele schuren en houten opstallen langs het treinspoor, verharding, drainage, rasters, ect.
- Ontwikkeling van duinrel, duinvallei en kruidenrijk grasland:
 - Graven (verwijderen bouwvoor, profileren maaiveld) + aanbrengen ijzerslib.
 - Aanpassen waterhuishouding: Optioneel is het vasthouden van gebiedseigen duinwater (op beperkt oppervlak). Daarnaast worden waar nodig maatregelen genomen om te voorkomen dat woningen wateroverlast krijgen. De concrete maatregelen zijn dempen/graven sloten + plaatsen duikers, stuwen, etc.
 - Verwijderen drainage.
- Recreatieve voorzieningen aanleggen:
 - Aanleg paden (+ evt. knuppelpaden in natte delen) en bruggen.
 - Inrichting van perceel waar recreanten kort kunnen verblijven.
- Aanplanten nieuw bos:
 - Profileren ondergrond.
 - Pluksgewijs aanplanten van bomen (dus niet vlakdekkend).
- Werkzaamheden ten behoeve van natuurbeheer (volgend uit Natura 2000-beheerplan):
 - plaatsen rasters, ontsluitingsdammen/hekken, etc.
 - Verplaatsen van parkeerplaats (oppakken verharding, profileren, verderop verharding aanbrengen). Geen verlichting op parkeerplaats.
- Realisatie van 3 woningen.

In bijlage 1 is het voorlopig ontwerp opgenomen.

In de nieuwe situatie zal het plangebied voor de volgende doeleinden gebruikt worden:

- Recreatie:
 - Wandelen
 - Fietsen
 - Parkeren
- Natuurbeheer:
 - Maaien
 - Begrazing
 - Onderhoud watergangen
 - Rasters
 - Paden
 - E.d.

3 Methode

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

3.1 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en indien beschikbaar regionale verspreidingsinformatie:

- NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna).
- De landelijke verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, is gebruikt om na te gaan of nabij het plangebied in het verleden beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of data van de waarnemingen waren daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer) en kunnen daardoor betrekking hebben op waarnemingen buiten het plangebied.
- De flora- en faunadatabase van Eelerwoude is eveneens geraadpleegd. Eelerwoude heeft meerder onderzoeken in de nabije omgeving uitgevoerd. De data van deze onderzoeken zijn opgeslagen in deze database.

3.2 Terreinbezoek

Op basis van een eenmalig veldbezoek is de geschiktheid van het onderzoeksgebied voor de verwachte soorten en/of soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door M. Oomen uitgevoerd, ecologisch adviseur bij Eelerwoude (zie kader – Ecologisch deskundige). Het veldbezoek is uitgevoerd op 15 januari 2021 bij 3°C, bewolkt en windkracht 2 Bft. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten genoteerd.

Tijdens het veldwerk is gebruik gemaakt van een verrekijker en zijn holtes en nesten in bomen geïnventariseerd.

Kader – Ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

4 Beschermde soorten

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. Bijlage 4 geeft een nadere toelichting met betrekking tot deze drie onderdelen.

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldbezoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

4.1 Planten

Voorkomen en functie

Het plangebied bestaat uit grotendeels bewerkt en braakliggend landbouwgrond. Langs de percelen met landbouw en langs de schuurtjes staan verschillende soorten grassen en kruiden als zoals vogelmuur, klein kruiskruid, hondsdrif, kleefkruid en stinsen (bollen). De meeste duiden op voedselrijke bodem. Op de bermen langs de wegen en de onverharde parkeerplaats zijn ook soorten als brandnetel, berenklauw, paarse dovenetel, stinsen(bollen) en gevlekte aronskelk aangetroffen die een voedselrijke bodem aangeven. In de watergangen is een matige hoeveelheid aan waterplanten aangetroffen met soorten als sterrekroos, kleine watereppe en watermunt. Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Gezien de periode van het jaar (winter) lag dit ook niet in de verwachting. Er zijn in de omgeving verspreidingsgegevens bekend van de beschermde soort stofzaad. Stofzaad komt voor in schaduwrijke vochtige bossen. In het plangebied ontbreken schaduwrijke vochtige bossen, waardoor stofzaad niet in het plangebied wordt verwacht en daarom kan worden uitgesloten.

In de omgeving komen een aantal Rode Lijstsoorten voor zoals wilde kievitsbloem, zwartmoeskervel en bottelroos. Echter, kievitsbloem werd hier geteeld en zwartmoeskervel is gezaaid als wintergroente. Hierdoor is er geen sprake van wilde soorten op de Rode Lijst maar uitgezette exemplaren. Doordat het veldbezoek niet in de geschikte periode voor het inventariseren van vaatplanten is uitgevoerd, zijn soorten zoals parnassia niet aangetroffen. Mogelijk biedt de naastgelegen recentelijk ontwikkelde natuur geschikt habitat. Binnen het plangebied (intensieve landbouw) is echter geen geschikt biotoop voor andere Rode Lijstsoorten of beschermde planten aanwezig.

Op basis van een biotoopanalyse is de potentiële aanwezigheid van beschermde planten in het plangebied uitgevoerd. Gelet op de aanwezige terreintypen, het intensieve landbouwbeheer en de productiefunctie binnen het plangebied, maakt dat er geen beschermde plantensoorten binnen het plangebied voorkomen.

Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Deze kunnen op basis van het aanwezige biotoop worden uitgesloten, waardoor geen sprake is van negatieve effecten op beschermde planten. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

Met de voorgenomen werkzaamheden, zoals het verleggen en verharderen van de parkeerplaats en het verwijderen van de randen/bermen langs de intensieve landbouw kunnen enkele individuen aan planten op de Rode Lijst verloren gaan. Echter, de nieuw ontwikkelde natuur biedt mogelijkheden voor (beschermde) soorten om zich te ontwikkelen (welke dat zijn hangt af van het natuurbeheer en aantal keer maaien per jaar).

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde flora niet noodzakelijk.

4.2 Zoogdieren

4.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

In het plangebied is tijdens het veldbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied. In het plangebied kunnen de volgende vleermuissoorten voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, watervleermuis, gewone grootoorvleermuis, franjestaart en mogelijk ook meervleermuis.

Verblijfplaats

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen (zie kader - Vleermuisverblijfplaatsen). Deze verblijfplaatsen kunnen de volgende functies hebben:

- kraamverblijfplaats;
- zomerverblijfplaats;
- paar- en/of baltsverblijfplaats;
- winterverblijfplaats.

Kader - Vleermuisverblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn gebouw bewonende en/of boom bewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouw bewonend. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boom bewonende en gewone grootoorvleermuis, franjestaart en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak.

Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

Verblijfplaatsen

In het plangebied, enkel in deelgebied 1, zijn enkele schuurtjes aanwezig waarvan één enkelwandige en van metalen en twee houten enkelwandige schuurtjes met kieren en grotere open gaten. Deze schuurtjes worden ongeschikt geacht als verblijfplaatsen voor vleermuizen door de te snelle opwarming en afkoeling van de enkelwandige en niet geïsoleerde schuurtjes (ontbreken bufferend vermogen). Alleen het schuurtje met dakpannen lijkt wel geïsoleerd te zijn en heeft ramen met dubbel glas. Dit schuurtje bevat wel enkele kleine kieren, maar geen grote gaten die voor tocht zorgen. Deelgebieden 2 en 3 bevatten geen schuurtjes.

Binnen het plangebied zijn bomen aanwezig. Bijlage 2 geeft weer welke bomen gecontroleerd zijn op holtes. Dit zijn de bomen die mogelijk gekapt gaan worden. Bij de onverharde parkeerplaats (deelgebied 1) is slechts één boom met een kleine holte die potentieel geschikt is als (zomer)verblijfplaats voor vleermuizen zoals ruige dwergvleermuis. De bomen langs de Duinenbosweg (grens deelgebied 1 en deelgebied 2) zijn ook gecontroleerd op holtes en daar is één afgezaagde boomstam met een grote holte aanwezig, zie Afbeelding 4. De bomen langs het wandelpad en het natuurgebied (in het noorden van deelgebied 1), zijn vanwege de

omvang en grootte ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. De locaties van de schuurtjes en bomen met holtes zijn weergegeven in Bijlage 2.

Afbeelding 4. Foto links: een kleine holte in een boom op de onverharde parkeerplaats. Foto rechts: een grote holte in al afgezaagde boom aan de Duinenbosweg.

Foerageergebied en vliegroutes

Het plangebied is redelijk geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Met name de omgeving is zeer geschikt als foerageergebied, ondermeer door de aanwezigheid van water en bos. Vleermuizen gebruiken lijnvormige elementen om zich langs te verplaatsen, zoals bomenrijen. Binnen het plangebied is langs de Duinenbosweg een bomenrij aanwezig, welke als vliegroute kan dienen. Echter deze is niet essentieel omdat in de omgeving ook andere lijnvormige structuren aanwezig zijn, zoals de bosrand van het duingebied.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Wet natuurbescherming. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dienen te allen tijde gegarandeerd te blijven (zie ook kader - Foerageergebieden en vliegroutes).

Verblijfplaatsen

Binnen het plangebied, in deelgebied 1, zijn twee bomen met holtes aanwezig en één schuurtje waar vleermuisverblijfplaatsen niet op voorhand uit gesloten kunnen worden. Indien het schuurtje met dakpannen verwijderd wordt en de twee bomen met holtes gekapt worden, kunnen mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen verloren gaan. Nader onderzoek naar het gebruik van het plangebied door vleermuizen is daarom noodzakelijk.

Foerageergebied en vliegroutes

Binnen het plangebied is matig geschikt foerageergebied aanwezig. Met de voorgenomen ontwikkeling (het omzetten van landbouwgrond naar duinnatuur) zal het plangebied juist geschikter worden als foerageergebied, omdat de biodiversiteit wordt verhoogd en er meer structurelementen worden gerealiseerd. Hierdoor wordt het gebied voor insecten interessanter. De werkzaamheden hebben geen negatief effect op het potentiële foerageergebied.

Het verwijderen van de bomenrij langs de Duinenbosweg heeft geen negatief effect op essentiële vliegroutes. In de omgeving zijn lijnvormige elementen aanwezig zijn zoals de watergang met bomen, langs het treinspoor en langs de bosrand van het natuurgebied. Hierdoor is er geen nader onderzoek naar vliegroutes nodig.

Conclusie: nader onderzoek is in het kader van de Wet natuurbescherming naar verblijfplaatsen van vleermuizen in de twee bomen en het schuurtje in deelgebied 1 noodzakelijk.

4.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Voorkomen en functie

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Op basis van het aanwezige biotoop, sporen, literatuurgegevens en expertise zijn onder andere de volgende algemeen voorkomende zoogdieren binnen het plangebied aanwezig of te verwachten: vos, ree, kleine marterachtigen, haas, konijn egel en diverse algemene muizensoorten. Deze soorten kunnen het plangebied gebruiken als (onderdeel van hun) leef- en foerageergebied. Daarnaast maken een aantal van het plangebied gebruik als migratieroute.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Beschermde soorten waarvoor geen vrijstelling geldt, zoals eekhoorn, boommarter en bunzing komen volgens de NDFF in de directe omgeving voor. Verblijfplaatsen van eekhoorn zijn niet aangetroffen; deze ontbreken doordat er geen bos of bomen met nesten binnen het plangebied aanwezig zijn. Verblijfplaatsen van boommarter ontbreken doordat alle bomen die in het plangebied verwijderd worden, zijn gecontroleerd op holttes en deze niet zijn aangetroffen. Zowel binnen als buiten het plangebied zijn verspreidingsgegevens bekend van bunzing. Hoewel binnen het plangebied geen verspreidingsgegevens bekend zijn van de steenmarter, zijn in de omgeving van het plangebied, op circa 2 kilometer, waarnemingen van de soort bekend en is de afstand tot het plangebied voor steenmarter overbrugbaar. Binnen het plangebied zijn daardoor potentiële verblijfplaatsen van bunzing en steenmarter, zoals in het houten schuurtje met een gat, waar marterachtigen naar binnen kunnen gaan (Afbeelding 5), niet uit te sluiten. Bij dit schuurtje was ook een sterke urine lucht aanwezig. Er zijn geen latrines buiten het schuurtje aangetroffen of in de omgeving. Mogelijk dat de volkstuinten en randen van het plangebied wel onderdeel uitmaakt als leefgebied, zoals foerageergebied, maar dit betreft echter geen essentieel leefgebied is, gezien de ligging in een groene omgeving.

Afbeelding 5. Houten schuurtje met grote opening en urine lucht.

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting niet leiden tot een permanent verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende zoogdieren met het beschermingsregime “andere soorten”. Wel zal door de ontgravingen en werkzaamheden tijdelijk leefgebied verloren gaan. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Noord-Holland een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Voor bovenstaande soorten, bunzing en steenmarter, geldt dat negatieve effecten niet zijn uit te sluiten. Voor de sloop van het schuurtje ter hoogte van de volkstuinten is nader onderzoek nodig om vaste rust en verblijfplaats van bunzing en steenmarter in of uit te sluiten.

Voor de andere werkzaamheden (zoals afgraven van landbouwgrond en omvormen naar natuurgebied) zal het plangebied alleen maar geschikter worden als leefgebied voor marterachtigen. Verblijfplaatsen en essentieel leefgebied zijn ter plaatse van de overige werkzaamheden niet aanwezig. Mogelijk maakt het plangebied wel onderdeel uit van het leefgebied van de betreffende soorten (boommarter, steenmarter en bunzing). Een deel van de volkstuinten blijft behouden en er komt natuurgebied terug voor de landbouwgrond die weggaat. Een negatief effect op beschermde grondgebonden zoogdieren is daarom voor het uitvoeren van de overige werkzaamheden in het plangebied uitgesloten.

Conclusie: Bij het slopen van het schuurtje is nader onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming voor bunzing en steenmarter nodig. Voor de overige werkzaamheden in het plangebied is geen nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing voor grondgebonden zoogdieren noodzakelijk.

4.3 Vogels

Voorkomen en functie

Alle vogels zijn als soort beschermd in de Wet natuurbescherming. Onderscheid wordt gemaakt tussen vogels met jaarrond beschermde nesten, vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving en overige (broed)vogels.

Onder de vogels met jaarrond beschermde nesten vallen onder andere soorten die hun nesten ook buiten het broedseizoen gebruiken, soorten die elk jaar op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn en soorten die steeds van hetzelfde nest gebruik maken en niet of nauwelijks zelf een nest kunnen bouwen. Onder de vogels met jaarrond beschermde leefomgeving vallen soorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats die zij het jaar daarvoor hebben gebruikt of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Jaarrond beschermde nesten (categorie 1 t/m 4)

Huismussen hebben hun nestlocaties veelal onder de pannendaken van woningen. Het schuurtje aan de Geversweg (deelgebied 1) bevat dakpannen waardoor het schuurtje geschikt is als potentiële verblijfplaats voor de huismus.

Andere vogelsoorten, of aanwijzingen (braakballen of uitwerpselen) hiertoe, die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruikmaken, zoals roofvogels en uilen, zijn niet aangetroffen binnen het plangebied. Tijdens het veldbezoek was door het jaargetij (winter) nog geen blad aan de bomen waardoor nesten goed zichtbaar zijn. Binnen het plangebied zijn de bomen gecontroleerd op horsten (nesten). Deze zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen en daarom uit te sluiten. Wel zijn er enkele kleinere nesten aangetroffen. Mogelijk dat enkele soorten met jaarrond beschermde nesten wel het plangebied gebruiken als onderdeel van hun leefgebied, zoals buizerd en havik.

Overige (broed)vogels (categorie 5 en overige soorten)

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen onder de algemene broedvogels van bossen, struwelen en weiland. Onder andere de volgende vogelsoorten kunnen gebruikmaken van het plangebied; nijlgans, koolmees, houtduif, merel, roodborst, blauwe reiger, ekster, zwarte kraai en winterkoning. Binnen het plangebied zijn verschillende nesten aangetroffen van algemeen voorkomende broedvogels.

Effecten en ontheffing

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Van een aantal vogelsoorten zijn de nesten het hele jaar door beschermd. Ook de functionele leefomgeving is daarbij beschermd. Bij de aantasting van de nestlocatie en/of de functionele leefomgeving is een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk.

Huismussen vallen onder deze bescherming en zijn bij het schuurtje met dakpannen (deelgebied 1) niet uit te sluiten. Nader onderzoek naar de functie van het schuurtje voor huismus is noodzakelijk.

Overige (broed)vogels

Gelet op de huidige functie van het plangebied als intensieve landbouw, zijn er geen nesten van jaarrond beschermde soorten in het plangebied aangetroffen. Het plangebied kan echter wel als foerageergebied gebruikt worden door deze soorten. Door de omvorming van het plangebied naar natuur zijn er geen negatieve effecten te verwachten op deze groep vogels. Er zal eerder spraken zijn van een toename van leefgebied voor deze vogelsoorten, zoals koolmees. Het aanvragen van een ontheffing is dan ook niet aan de orde.

Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, of nesten van vogels wegnemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Door verstoringe werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren kan in veel situaties worden voorkomen dat gehandeld wordt in strijd met deze verbodsbepaling. De periode van 1 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen¹. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Voor de Wet natuurbescherming zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort.

Conclusie: bij de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met (in gebruik zijnde) nesten van vogels. Voor het verwijderen van het schuurtje met dakpannen is nader onderzoek noodzakelijk naar de huismus.

4.4 Reptielen

Voorkomen en functie

Beschermde reptielen, zoals ringslang, gladde slang en levendbarende hagedis, zijn gebonden aan specifieke terreinen. In het plangebied ontbreekt dergelijk geschikt biotoop zoals heideterreinen, goed ontwikkelde waterlopen en venranden. Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van beschermde reptielen in en rondom het plangebied, behalve van de zandhagedis. Voor de zandhagedis zijn zonnige open zandgronden belangrijk. Binnen het plangebied is de intensieve landbouwgrond ongeschikt leefgebied. Wel is het mogelijk dat jonge exemplaren, die onderzoek gaan naar nieuw leefgebied, het plangebied kunnen passeren. Essentiële verblijfplaatsen of voortplantingsplaatsen zijn binnen het plangebied uit te sluiten.

Effecten en ontheffing

Op basis van het huidige gebruik van het plangebied, als intensieve landbouw, kunnen beschermde reptielen binnen het plangebied worden uitgesloten. De werkzaamheden om de landbouwgrond om te zetten in natuur, zal eerder een positief effect hebben op reptielen. Negatieve effecten op reptielen zijn uit te sluiten door het ontbreken van geschikt leefgebied. Nader onderzoek naar beschermde reptielen is niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor reptielen niet noodzakelijk.

¹ In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

4.5 Amfibieën

Voorkomen en functie

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Een aantal soorten zoals bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander kunnen het plangebied gebruiken als voortplanting,- en landbiotoop. In het plangebied zijn enkele watergangen aanwezig, die mogelijk als voortplantingsbiotoop van amfibieën gebruikt kan worden.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Beschermde soorten amfibieën waarvoor geen vrijstelling geldt, zoals de rugstreeppad, komen in de omgeving voor, met namen in het natuurgebied. Door het naast gelegen recentelijk gerealiseerde duinrel is daar potentieel voortplanting mogelijkheden voor de rugstreeppad. Echter, binnen het plangebied is geen geschikt voortplantingswater aanwezig, dat bestaat uit een poel met een pionier situatie en zanderige bodem

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een tijdelijk verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende amfibieën met het beschermingsregime “andere soorten”. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Noord-Holland een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld. Geadviseerd wordt om de werkzaamheden aan de oever en watergang uit te voeren wanneer de larven van algemene amfibie soorten zijn volgroeid, vanaf augustus, en voordat volwassen exemplaren zich ingraven voor de winterslaap, voor november (zorgplicht).

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

In het plangebied zijn door het intensieve landbouw beheer en het ontbreken van een poel met pionier vegetatie is voortplantingsplekken van de rugstreeppad uitgesloten. Echter, met het afgraven/ plaggen binnen het plangebied, kunnen rugstreeppadden worden aangetrokken. De rugstreeppad betreft een mobiele soort die wordt aangetrokken door open gebieden met goed vergraafbare bodem. In de voortplantingsperiode van de rugstreeppad, welke is van april tot en met juli, wordt aanbevolen alert te zijn op aanwezigheid van de rugstreeppad om vestiging van de soort voor of tijdens de werkzaamheden te voorkomen (Kennisdocument Rugstreeppad, 2017).

Vestiging van de soort kan worden voorkomen door:

- Het voorkomen van ondiepe waterplassen op het bouwterrein waar rugstreeppadden eiersnoeren in kunnen leggen (voortplanten).
- Vergraven terrein niet voor langere tijd open en ongebruikt laten liggen. Rugstreeppadden nemen deze graag in gebruik. Vergraven terrein, of delen ervan, kan tijdens de werkzaamheden worden omheind of afgedekt.

Indien een rugstreeppad wordt aangetroffen, neem dan direct contact op met een ecooloog. Indien de soort zich (nog) niet heeft gevestigd, mag de ecooloog als ter zake kundige het dier verplaatsen naar geschikt, alternatief terrein.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor amfibieën niet noodzakelijk. Houd rekening met de mobiele rugstreeppad in de voortplantingsperiode.

4.6 Vissen

Voorkomen en functie

Binnen het plangebied zijn enkele watergangen aanwezig. Door het ontbreken van goed ontwikkelde waterplanten en verlandingsprocessen zijn beschermde vissen uit te sluiten. Ook zijn er geen verspreidingsgegevens van beschermde vissen bekend in de buurt van het plangebied.

Effecten en ontheffing

Beschermde vissen zijn niet in het plangebied aanwezig. Er worden dan ook geen effecten op beschermde vissen verwacht. Nader onderzoek naar beschermde vissen is niet aan de orde.

Voor de werkzaamheden aan de watergangen wordt geadviseerd in éénrichting te werken, in de gunstige periode, bij voorkeur in de periode van 15 juli tot 1 november, waarbij september en oktober de voorkeur hebben. Dit is buiten het voortplantingsseizoen en de winterrust van vissensoorten. Hierdoor wordt aan de zorgplicht voldaan.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde vissen niet noodzakelijk. Wel wordt geadviseerd bij de werkzaamheden aan de watergangen rekening te houden met de zorgplicht.

4.7 Ongewervelden

Voorkomen en functie

Van de groep ongewervelden (dagvlinders, libellen, kevers, kreeftachtigen en weekdieren) worden beschermde soorten als gevlekte witsnuitlibel en platte schijfhoorn niet verwacht. Dit door het ontbreken van geschikt habitat dat onder andere bestaat uit heideterreinen en venranden. Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van beschermde ongewervelden in en rondom het plangebied, behalve van de duinparelmoervlinder. De waardplant van deze vlinder zijn viooltjes en deze zijn niet aangetroffen of te verwachten in het plangebied.

Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen beschermde ongewervelden aanwezig en ook de waardplant van deduinparelmoer ontbreekt. Hierdoor is geen sprake van negatieve effecten op beschermde ongewervelden. Nader onderzoek naar beschermde ongewervelden is niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde ongewervelden niet noodzakelijk.

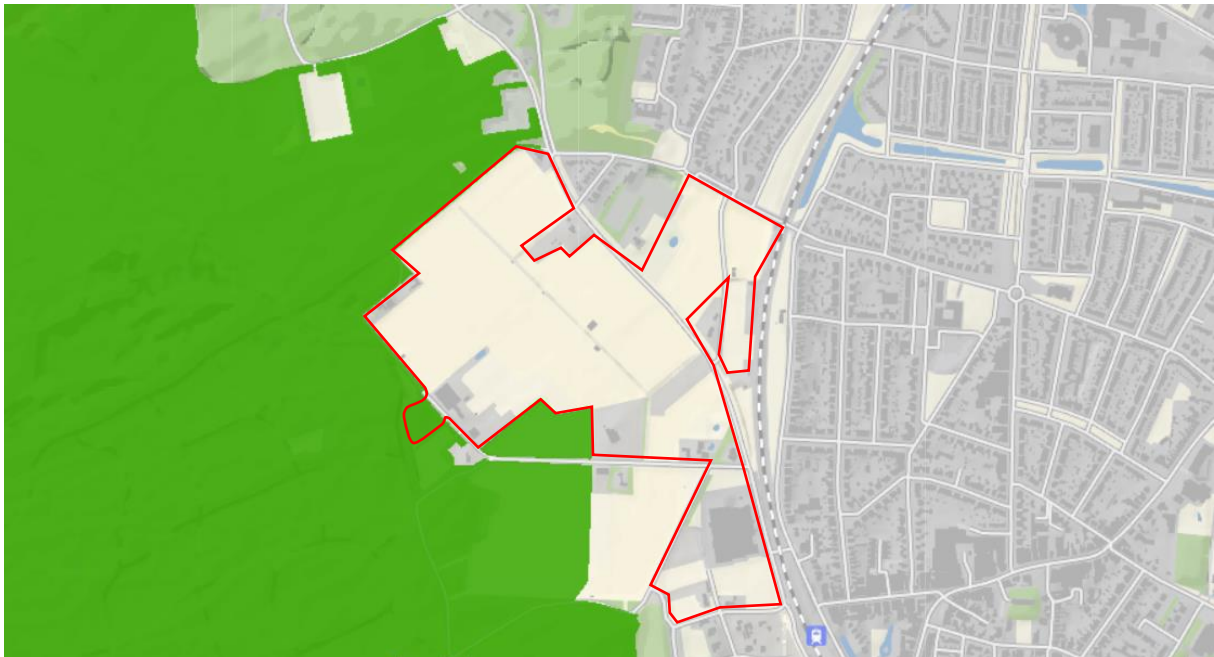
4.8 Eindconclusie soorten

In het plangebied zijn de beschermde soorten bunzing, steenmarter, vleermuizen en huismussen niet uit te sluiten. Om de aan- en of afwezigheid van deze soorten te bepalen is het noodzakelijk nader onderzoek naar deze soorten te doen.

5 Beschermd gebied: NatuurNetwerk Nederland

Naast de Wet natuurbescherming heeft elke provincie ook een natuurbeleid, waaraan elke ontwikkeling getoetst moet worden. Dit natuurbeleid is het NatuurNetwerk Nederland (de NNN). Bijlage 4 geeft een nadere toelichting met betrekking tot dit onderdeel.

Het plangebied ligt tegen het NNN gebied aan (afbeelding 6). De te verwijderen parkeerplaats ligt in het NNN-gebied. Het NNN-beleid van provincie Noord Holland kent geen externe werking, waardoor een toetsing op het NNN-beleid hier niet van toepassing is. Daarnaast worden met de voorgenomen werkzaamheden niet alleen geen negatieve effecten verwacht op de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN gebied, maar zelfs eerder een verbetering door de geplande ecologische inrichting, waardoor meer oorspronkelijke nat schraal duingrasland, poelen en duinrel gerealiseerd zullen worden. Van afname van areaal is geen sprake. Een toetsing aan het NNN-beleid wordt daarom niet noodzakelijk geacht. Ook voor het verwijderen van de parkeerplaats in NNN-gebied is een toetsing niet nodig. Het verwijderen van de parkeerplaats en het realiseren van natuur op deze locatie is niet in strijd met het bestemmingsplan.

Afbeelding 6: het plangebied (globaal ingetekend in rood) ten opzichte van het NNN gebied in het groen.

6 Beschermd gebied: Houtopstanden

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. Bijlage 4 geeft een nadere toelichting met betrekking tot deze drie onderdelen.

Binnen het plangebied worden enkele bomen (zie bijlage 2) verwijderd. Deze zijn in een rij aangeplant waarvan drie grote bomen en meerdere kleine bomen in de berm en een rij langs de watergang (Afbeelding 12). Deze bomen in de berm langs de Duinenbosweg staan buiten de bebouwde kom, vanwaar er een meldingsplicht geldt bij de provincie en er sprake is van een herplantplicht. De regels hiervan staan beschreven op de website van de provincie. Via het loket van de provincie kan de melding gedaan worden.

Let op! In sommige gevallen kan naast de kapmelding bij de provincie ook een vergunning van de gemeente noodzakelijk zijn. Controleer hiervoor de betreffende APV van de gemeente.

Afbeelding 7: Enkele van de te verwijderen bomen aan de Duinenbosweg. Opname: 15 januari 2021

7 Conclusie

Op basis van deze quickscan worden de onderstaande samenvattende conclusies getrokken.

7.1 Bescherming soorten

In het plangebied zijn de beschermde soorten marters, vleermuizen en huismussen niet uit te sluiten. Om de aan- en of afwezigheid van deze soorten te bepalen is het noodzakelijk een nader onderzoek te doen.

Marters

Voor het verwijderen van het houten schuurtje ter hoogte van de volkstuinten zijn potentiële verblijfplaatsen van bunzing en steenmarter niet op voorhand uit te sluiten. Nader onderzoek naar de functie van het schuurtje voor deze soorten is noodzakelijk.

Vleermuizen

Voor het verwijderen van twee bomen met holtes en de geïsoleerde houten schuurtje, zijn potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen niet uit te sluiten. Nader onderzoek naar het gebruik van het plangebied door vleermuizen is noodzakelijk.

Huismussen

Voor het verwijderen van het schuurtje met dakpannen zijn verblijfplaatsen van huismussen op voorhand niet uit te sluiten, hierdoor is nader onderzoek naar het gebruik van het schuurtje door huismussen noodzakelijk.

Algemene zorgplicht

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een tijdelijk verlies van leefgebied van enkele overige beschermde soorten. Hiervoor zijn door de provincie Noord-Holland vrijstellingen van de ontheffingsplicht opgesteld. De ingreep heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er sprake is van een tijdelijke, en plaatselijke verstoring, er voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling van ontheffingsplicht indien het een ruimtelijke ontwikkeling betreft.

Wel dient met onderstaande rekening te houden:

- Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. In veel situaties kan dit voorkomen worden door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.
- Doordat de werkzaamheden rugstreeppadden kunnen aantrekken, wordt aanbevolen alert te zijn op rugstreeppadden in de actieve periode van de soort.
- Werkzaamheden aan de watergangen rekening te houden met algemene amfibieën en vissen door in de gunstige periode en één kant op te werken.
- Bij de werkzaamheden dient altijd rekening gehouden te worden met de algemene zorgplicht.

7.2 Bescherming houtopstanden

Deze bomen in de berm langs de Duinenbosweg staan buiten de bebouwde kom, waarvoor een meldingsplicht geldt bij de provincie en er sprake is van een herplantplicht. De regels hiervan staan beschreven op de website van de provincie. Via het loket van de provincie kan de melding gedaan worden.

7.3 Uitvoerbaarheid van de plannen

Vanuit de eisen van het natuurbeleid NNN is het plan uitvoerbaar. Ook vanuit de Wet natuurbescherming is het plan uitvoerbaar met betrekking tot het houtopstanden. Dit geldt echter niet voor het onderdeel soortenbescherming. Bij het verwijderen van twee bomen en enkele schuurtjes (bijlage 2) is nader onderzoek naar marters (steenmarter en bunzing), vleermuizen en huismussen noodzakelijk. Uit dit onderzoek zal moeten blijken of de voorgenomen ontwikkelingen leiden tot overtreding van de Wet natuurbescherming. Als dat zo is, moet ontheffing worden aangevraagd. Daarnaast dient tijdens de werkzaamheden rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels en wordt geadviseerd een ecologisch werkprotocol op te stellen waarin de maatregelen ten behoeve van de algemene amfibieën en vissen zijn opgenomen.

Met de overige werkzaamheden die worden uitgevoerd binnen het plangebied, zijn negatieve effecten op beschermde soorten uit te sluiten. Met de herontwikkeling van landbouwgebied naar natuur, zal juist meer leefgebied worden gecreëerd voor (beschermde) soorten. De ontwikkeling van landbouwgebied naar natuur zal daarmee juist een positief effect hebben voor (beschermde) soorten.

Bij ontheffing nodig maar niet nodig voor de uitvoerbaarheid:

Wanneer er sprake is van een bestemmingsplanprocedure moet aannemelijk gemaakt worden dat de plannen uitvoerbaar zijn. Dit betekent dat aannemelijk moet worden dat een ontheffing Wet natuurbescherming verleend gaat worden.

Voor verblijfplaatsen van bunzing, steenmarter, vleermuizen en huismussen worden regelmatig ontheffingen aangevraagd en verkregen. In zijn algemeenheid moeten daarbij de volgende maatregelen genomen worden om de gunstige staat van instandhouding te garanderen en aan de zorgplicht te voldoen:

- aanbieden nieuwe en meer verblijfplaatsen vóór verwijderen huidige;
- in stand houden voldoende functioneel leefgebied (foerageergebied en dergelijke);
- voorkomen van aantasten/doden dieren bij uitvoering, bijvoorbeeld door uit te voeren buiten de gevoelige periodes.

Door bovengenoemde maatregelen te nemen wordt de functionaliteit van het plangebied (en/of directe omgeving) voor de dieren in stand gehouden. De maatregelen zijn goed inpasbaar bij de voorgenomen ontwikkeling van landbouw naar natuur. Ontheffing kan in dat geval worden aangevraagd voor het verstoren van de dieren. De ontheffing kan dan worden aangevraagd op basis van het belang ter bescherming van flora en fauna.

Ten slotte moet aangetoond worden dat er geen alternatieven zijn. De ontwikkeling is locatie specifiek, hiervoor is geen alternatief. Alternatieven in het kader van de werkwijze en planning worden ingevuld bij het opstellen van het activiteitenplan en de ontheffing. In het kader van het bestemmingsplan zijn deze onderdelen echter niet relevant.

Het bestemmingsplan biedt voldoende ruimte om aan de eisen voor een ontheffing te voldoen. De noodzaak voor een ontheffing belemmeren de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan dus niet.

7.4 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. De bevoegde gezagen hanteren de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar beschermde soorten:

“Onderzoeksgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.”

Voor onderzoeken waar alleen algemeen voorkomende soorten, de overige beschermde soorten van de Wet natuurbescherming aan de orde zijn, mag worden volstaan met een geldigheid van 5 jaar. Waarbij ook geldt dat er in die periode weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen optreden.

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 0. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Literatuurlijst

- Eelerwoude, 2020, Stikstof-berekening en Analyse, Zanderij fase 2, projectnummer 200083
- Provincie Noord-Holland, 2018. Natura 2000 beheerplan Noordhollands Duinreservaat 2018-2024.
- <https://www.natura2000.nl/gebieden/noord-holland/noordhollands-duinreservaat>
- <https://maps.noord-holland.nl/WebViewer/index.html?viewer=dataportaal>

Soortinformatie:

- www.zoogdiervereniging.nl
- www.ravon.nl
- www.sovon.nl
- www.eurobats.org

Waarnemingen:

- ndff-ecogrid.nl
- verspreidingsatlas.nl

Bijlage 1: voorlopig ontwerp Zanderij II

Natuurontwikkeling Zanderij fase 2

Voorlopig ontwerp

Datum: 01-06-2022 Projectnummer: 20000

Bijlage 2: Locaties van de schuurtjes en bomen met holtes

Locaties van de schuurtjes en bomen met holtes, enkel aangetroffen in deelgebied 1. Deelgebieden 2 en 3 zijn, vanwege het ontbreken van schuurtjes en bomen met holtes niet in onderstaande afbeelding opgenomen.

Bijlage 3: Wettelijk kader Natuurwetgeving

Bescherming van soorten

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende planten- en diersoorten, of de soort nu beschermd is of niet (= zorgplicht). Deze zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wilde levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan door toepassing van bestuursdwang wel worden gehandhaafd.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt de Wet natuurbescherming soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn

2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd².

3. Beschermingsregime “andere soorten”

Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Verbodsbepalingen

De Wet natuurbescherming gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen genoemd (figuur 1). De verbodsbepalingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep ‘Overige soorten’). Dat betekent dat deze verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- een vrijstelling geldt;
- er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve ontheffing);
- een ontheffing is verkregen.

² De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Figuur 1. Overzicht verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming (bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen (en deze toch te mogen overtreden) via een ontheffing of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. de afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. de ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime. De verbodsbepalingen voor de groep van overige, 'nationale' soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 3.1, lid 4 en lid 5*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich versturende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 3*). Zie kader – Opzettelijkheid.

Kader - Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (*artikel 10*). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen:

“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant...”.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de verbodsbepaling(en) kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. In het Kader - Wettelijk Belang wordt een overzicht gegeven van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. Zie ook kader – Staat van instandhouding. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende ontheffingen voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime. Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moeten inzicht worden gegeven in:

1. De Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. Het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** “De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort”.
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.
- **Beschermingsregime Overige soorten:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.

Voorkomen van overtreding verbodsbepalingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriele Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de verbodsbepalingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de ontheffingsplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Programmatische aanpak

De Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid om een programmatische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet is reeds ervaring opgedaan onder de 'Generieke' of 'Gebiedsgerichte aanpak'. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebied een Generieke ontheffing verleend zoals voor de gemeente Tilburg, het Havengebied Rotterdam en Vliegveld Twente. Het biedt de mogelijkheid om door middel van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatische aanpak (zoals stikstof) vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere 'nationaal' beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Bijlage 4: Natuurwetgeving en -beleid

Inleiding

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag. Alleen in een aantal situaties, zoals bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk het bevoegd gezag. In deze bijlage wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied.

Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Daarnaast zijn landelijk van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

Voor ieder ruimtelijk plan is het verplicht om te toetsen of deze leiden tot overtreding van de betreffende verbodsbepalingen. Wanneer sprake is van een overtreding dient er onderzocht te worden of er een vrijstelling geldt. Indien er geen vrijstelling geldt, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. Bijlage 2 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

Bescherming van gebieden

Met het onderdeel gebiedenbescherming worden binnen de Wet natuurbescherming de Natura 2000-gebieden beschermd. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Voor alle gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De kern van de bescherming is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen worden gebracht.

Activiteiten mogen geen negatieve effecten hebben op de waarden waarvoor het gebied is aangewezen. Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Het Natuurnetwerk is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurnetwerk en hebben hiervoor soms een andere benaming. In of in de directe nabijheid van de NNN geldt het ‘nee, tenzij’- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Wanneer bij een ontwikkeling mogelijke effecten op de NNN denkbaar zijn, is het noodzakelijk een NNN-toetsing uit te voeren.

Bescherming van houtopstanden

Het omhakken of rooien van bossen is niet zomaar toegestaan in de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook bij het rooien of het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging van bomen tot gevolg hebben. Hieronder valt ook beschadiging door vee. Onder bos wordt verstaan:

- alleen bossen die buiten de 'bebouwde kom Boswet' liggen;
- alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are (1.000 m²);
- bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat.

De gemeente stelt de grenzen van de 'bebouwde kom Boswet' bij besluit vast. Deze grenzen kunnen afwijken van de 'bebouwde kom Verkeerswet'. Het besluit wordt door de provincie goedgekeurd. De grenzen zijn bij de gemeente na te vragen.

De bescherming van houtopstanden kent twee belangrijke instrumenten: meldingsplicht en herplantplicht. Een kapmelding is verplicht bij de kap van bomen buiten de bebouwde kom indien kap plaatsvindt in een houtopstand. Veelal geldt een 1 op 1 herplantplicht. Provincies bepalen welke gegevens bij een melding moeten worden aangeleverd. Voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel is er geen herplantplicht.

De voorgenomen kap van een houtopstand hoeft niet gemeld te worden als het gaat om:

houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom:

- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande:
 - wegbeplantingen;
 - beplantingen langs waterwegen, en
 - eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.
- het vellen van houtopstanden ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel;
- het vellen van houtopstanden voor de aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen;
- het vellen van houtopstanden en herbeplanten op een wijze die is beschreven in een goedgekeurde gedragscode.

De provincie kan een kapverbod opleggen. Mag er wel worden gekapt, dan moeten er meestal ook nieuwe bomen worden aangeplant. De provincie kan een ontheffing of vrijstelling verlenen. Dit hangt ervan af of er hiervoor een provinciale verordening is opgesteld. Mogelijk is ook een omgevingsvergunning nodig. Het aanvragen van deze vergunning en het indienen van een kapmelding moet apart van elkaar uitgevoerd worden.

Eelerwoude

www.eelerwoude.nl